

Mosefloraen på Slåttemyra i Nittedal kommune

Torbjørn Høitomt & John Gunnar Brynjulvsrud

BioFokus-notat 2020-72

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Norsk Naturarv v/Tor Øystein Olsen kartlagt mosefloraen på Slåttemyra i Nittedal. Det er per nå påvist 100 mosearter på Slåttemyra. Det foreslås videre et opplegg for å vurdere effekten av ulike skjøtselstiltak på mosefloraen. Særlig interessant er det å se på effekt over tid av «høvling», altså mekanisk fjerning av tuer og toppsjikt.

Nøkkelord

Slåttemyra
Moser
Skjøtsel
Rikmyr
Nittedal

Omslag

Slåttemyra i Nittedal
Foto: Torbjørn Høitomt

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-900-4

BioFokus-notat 2020-72

Tittel

Mosefloraen på Slåttemyra i Nittedal kommune

Forfattere

Torbjørn Høitomt og John Gunnar Brynjulvsrud

Dato

5. november 2020

Antall sider

7 sider

Refereres som

Høitomt, T og Brynjulvsrud, J.G. 2020. Mosefloraen på Slåttemyra i Nittedal kommune. BioFokus-notat 2020-72.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgiver(e)

Norsk Naturarv v/styreleder Tor Øystein Olsen

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<https://biofokus.no/publikasjoner/>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

Slåttemyra i Nittedal ble brukt til slått og hysdyrbeite fram til ca. 1950 og denne bruken preget fortsatt plantelivet på myra i tiårene etter opphørt hevd. I 1981 ble 120 daa med hovedsakelig myr- og fuktengvegetasjon vernet, men mye av dette var i ferd med å gro igjen. I 1997 startet arbeidet med å restaurere arealene som tidligere ble slått og i de påfølgende 23 år har det årlig blitt utført restaurerings- og skjøtselsarbeid på lokaliteten. Dette arbeidet er grundig dokumentert år for år og informasjon om dette og mye annet kan hentes på nettsidene til Maridalens venner:

<https://www.maridalensvenner.no/slaattemyra.25743.no.html>

Det er påvist 216 ulike karplanter på Slåttemyra og blant disse er flere sjeldne og trua orkidéer. Mosefloraen er tidligere undersøkt av Tor Øystein Olsen, Asbjørn Moen og Arne Pedersen og fram til 2019 var 45 ulike mosearter påvist innenfor reservatet. Det ser ut til at torvmoser og andre typiske rikmyrmoser har blitt godt dekket i disse kartleggingene, men at de andre fuktige og våte habitatene i området er dårligere undersøkt.

Feltarbeid

Torbjørn Høitomt og John Gunnar Brynjulvsrud fra BioFokus undersøkte mosefloraen på Slåttemyra den 4. juni 2020. Undersøkelsene omfattet alle delområdene på myra, men det ble brukt mest tid der potensialet ble vurdert å være størst. Store bakkemyra, Stormyra, Kollemyra og arealene langs Slåttemyrbekken ble derfor prioritert. Det ble også brukt litt til fra Seterdalskroken og nordover Bekkemyra.

Det ble utarbeidet en liste over alle påviste moser i myr og andre fuktige naturtyper innenfor reservatet. Denne listen er å anse som hovedresultatet fra dette kartleggingsarbeidet. I tillegg ble det underveis gjort enkelte observasjoner om hvordan mosefloraen påvirkes av ulike hevdregimer og avhengig av hvor man befinner seg i en restaureringsprosess. Mer grundige vurderinger av disse forholdene krever mye tid og ble ikke prioritert i denne omgang.

Resultater

Kartleggingen viser stor vegetasjonsvariasjon innenfor reservatet. De flate og fuktigste arealene har nokså «klassisk» rikmyrvegetasjon med dominans av pleurokarpe brunmoser med overgang mot mer torvmosedominans i mindre rike deler og langs kantene. I tørrere arealer uten eller med svak hevd dominerer for det meste torvmoser i de som best kan karakteriseres som et intermediert artssamfunn med innslag av mer krevende arter.

Bakkemyrene har noe varierende grad av både kildepåvirkning og hevd. Det er stor variasjon knyttet til begge disse faktorene, men de arealene som både har

regelmessig hevd over tid og sterk kildepåvirkning domineres av nokså konkurransesvake kilde- og rikmyrmoser. De mer gjengrodde partiene domineres av torvmoser og mindre krevende pleurokarpe arter som mange steder ser ut til å ha mistet kontakten med det rike kildevannet grunnet torvakkumulering.

Det er vanskelig å hevde at skjøtselsregimet på Slåttemyra har økt mangfoldet av moser, men det har i hvert fall ført til at flere konkurransesvake kilde- og «fukteng» arter har fått lange bedre kår.

Etter kartleggingen i 2020 er det påvist 100 ulike mosearter knyttet til myr, sump, eng og bekker i Slåttemyra naturreservat. Arter på stein, trær, stubber og bålplasser innenfor disse naturtypene er også inkludert. Arealer med fastmarksskogsmark er ikke spesifikt undersøkt, men fragmenter av denne typen innimellom fuktigere mark er tatt med.

Mosefloraen er mest artsrik i og langs bekken, og i den den skjøttede delen av Store bakkemyra.

Det er ikke påvist rødlistede moser på Slåttemyra. Dette kan skyldes flere ting, men mangel på arealer med blaut, ekstremrik myr kan være en viktig årsak. Det kan imidlertid ikke utelukkes at en eller annen rødlistet mose kan forekomme innenfor reservatet. Det må også sies at det finnes relativt få rikmyrspesialister som kun vokser i lavlandet. Det finnes fortsatt store arealer med intakt ekstremrik myr i høyereliggende områder, og derfor få arter på rødlista.

Under følger en oversikt over påviste mosearter på Slåttemyra (tabell 1).

Figur 1. Velhevdet areal på Store bakkemyra. Her er finner man den mest artsrike mosefloraen om man ser bort i fra bekk/bekkekantarealer. Mosefloraen her domineres av blanding av rikmyr-, kilde- og sumparter.

Tabell 1: Artsliste moser på Slåttemyra. Typiske myrarter er uthevet.

<u>Vitenskapelig navn</u>	<u>Norsk navn</u>	<u>Vitenskapelig navn</u>	<u>Norsk navn</u>
Andreaea rupestris	Bergsotmose	Polytrichum strictum	Filtbjørnemose
Aneura pinguis	Fettmose	Pseudobryum cinclidioides	Kjempemose
Atrichum undulatum	Stortaggmose	Ptilidium ciliare	Bakkefrynse
Aulacomnium androgynum	Dvergfiltmose	Ptilidium pulcherrimum	Barkfrynse
Aulacomnium palustre	Myrfiltmose	Racomitrium aciculare	Buttgråmose
Blepharostoma trichophyllum	Piggtrådmoser	Racomitrium fasciculare	Knippegråmose
Blindia acuta	Rødmesigmose	Rhizomnium pseudopunctatum	Fjellrundmose
Brachythecium salebrosum	Lilundmose	Rhizomnium punctatum	Bekkerundmose
Bryum pallens	Vinvrangmose	Rhytidiadelphus subpinnatus	Fjærkransmose
Bryum pseudotriquetrum	Bekkevrangmose	Rhytidiadelphus triquetrus	Storkransmose
Calliergon cordifolium	Pjuskstjernmose	Sanionia uncinata	Klobleikmose
Calliergon giganteum	Stauttjernmose	Sarmentypnum exannulatum	Vrangnøkkemose
Calliergonella cuspidata	Sumpbroddmose	Sarmentypnum procerum	Starrnøkkemose
Calliergonella lindbergii	Engbroddmose	Sarmentypnum sarmentosa	Blodnøkkemose
Campylium stellatum	Myrstjernemose	Scapania paludicola	Buetvebladmose
Cephalozia bicuspidata	Broddglefsemose	Scapania undulata	Bekketvebladmose
Cephalozia lunulifolia	Myrglefsemose	Sciuro-hypnum plumosum	Bekkelundmose
Ceratodon purpureus	Ugrasvegmoser	Scorpidium cossonii	Brunmakkmoser
Cinclidium stygium	Myrgittermoser	Scorpidium revolvens	Rødmakkmoser
Climacium dendroides	Palmemoser	Scorpidium scorpioides	Stormakkmoser
Ctenidium molluscum	Kammoser	Sphagnum affine	Gulltorvmoser
Dichodontium pellucidum	Bekkesildremoser	Sphagnum angustifolium	Klubbetorvmoser
Dicranum bonjeanii	Pjusksgd	Sphagnum auriculatum	Skeitorvmoser
Dicranum montanum	Stubbesigd	Sphagnum capillifolium	Furutorvmoser
Dicranum scoparium	Ribbesigd	Sphagnum compactum	Stivtorvmoser
Drepanocladus trifarium	Navargulmoser	Sphagnum contortum	Vritorvmoser
Fissidens adianthoides	Saglommemoser	Sphagnum fallax	Klotorvmoser
Fissidens osmundoides	Stivlommemoser	Sphagnum flexuosum	Silketorvmoser
Funaria hygrometrica	Pestbråtemoser	Sphagnum fuscum	Rusttorvmoser
Hedwigia ciliata	Gråsteinmoser	Sphagnum girgensonii	Grantorvmoser
Hygrohypnum luridum	Lurvbekkesemoser	Sphagnum inundatum	Flotorvmoser
Hylocomiastrum pyrenaicum	Seterhusmoser	Sphagnum majus majus	Lurvtorvmoser
Hylocomiastrum umbratum	Skyggehusmoser	Sphagnum medium	Kjøtt-torvmoser
Hylocomium splendens	Etasjemoser	Sphagnum palustre	Sumptorvmoser
Hypnum cupressiforme	Matteflette	Sphagnum papillosum	Vortorvmoser
Leiocolea rutheana	Praktflik	Sphagnum platyphyllum	Skeitorvmoser
Leptobryum pyriforme	Pæremoser	Sphagnum riparium	Skartorvmoser
Loeskuypnum badium	Messingmoser	Sphagnum rubellum	Rødtorvmoser
Lophozia ventricosa	Grokornflik	Sphagnum russowii	Tvaretorvmoser
Marchantia polymorpha ruderalis	Ugrastvare	Sphagnum squarrosum	Spriketorvmoser
Oxystegus tenuirostris	Kaursvamoser	Sphagnum subfulvum	Lapptorvmoser
Pellia neesiana	Sokkvårmoser	Sphagnum subnitens	Blanktorvmoser
Plagiochila porelloides	Berghinnemoser	Sphagnum subsecundum	Kroktorvmoser
Plagiomnium elatum	Kalkfagermoser	Sphagnum tenellum	Dvergtorvmoser
Plagiothecium denticulatum	Flakjamnmoser	Sphagnum teres	Beitetorvmoser
Pleurozium schreberi	Furumoser	Sphagnum warnstorffii	Rosetorvmoser
Pogonatum urnigerum	Veikruekkesemoser	Straminergon stramineum	Grasmuser
Pohlia sphagnicola	Torvnikke	Tetraxis pellucida	Firtannmoser
Polytrichum commune	Storbjørnemoser	Thuidium delicatulum	Bleiktujamoser
Polytrichum juniperinum	Einerbjørnemoser	Tomentypnum nitens	Gullmoser

Diskusjon

Undersøkelsene av mosefloraen på Slåttemyra viser veldig tydelig at floraen påvirkes sterkt av skjøtselsarbeidet som drives. Noen forskjeller og effekter kan sees med det blotte øye, men det er av vitenskapelig interesse å studere dette mer inngående her på Slåttemyra. Her finnes arealer underlagt ulike skjøtselsregimer fra årlig slått til urørt i gjengroing. I tillegg er det variasjon i rikhet, kildepåvirkning og langs myr-myrrkant-fastmarkgradienten.

Særlig interessant vil det være å følge med på utviklingen i de arealene der toppsjiktet (tuer og løse/luftige mosematter) høvles ned som startpunkt i restaureringsarbeidet. Her bør man etablere prøveflater som analyseres første gang før høvling og deretter jevnlig i årene etter høvling. Selve høvlingen endrer artssammensetningen kraftig ved at tuedannende arter og andre store, dominante moser fjernes. Etter høvlingen ligger forholdene til rette for etablering av mer konkurransesvake arter og arter som krever fastere torv og større tilgang på rikt kildevann.

Det kan tenkes å være forskjell på flate og hellende arealer, så begge disse typene bør være representert i overvåkningsarbeidet hvis mulig. Man bør også dekke inn variasjon i grad av kildepåvirkning og kanskje også avstand til skogkant dersom dette er gjennomførbart.

Det er også mulig å variere oppfølgende skjøtsel etter høvling. Man kan tenke seg variasjon fra ingen oppfølgende skjøtsel til årlig slått, kanskje med slått hvert tredje år som en tredje behandling.

Det kunne også vært interessant å inkludere effekt av tråkk i dette forsøket, men dette kan være vanskelig på Slåttemyra. En mulighet er å høvle en stripe på tvers der en sti går over myra. Da kan man legge ut prøveflater i stien for å avdekke eventuelle effekter av tråkk. Optimalt sett burde man hatt denne delen av studien på en lokalitet med beitedyr, gjerne tunge storferaser med ammekyr, som er stadig vanligere å se i norsk utmark. Flere steder er slik beitebruk dagens skjøtsel av de gamle slåttemyrene. Spørsmålet er imidlertid om dette er bruk som gagnar mangfoldet man ønsker å ivareta?

Figur 2: Fra et relativt «nyhøvlet» areal nedover mot Seterdalskroken helt sør i reservatet.

Oppsummering/konklusjon

Mangfoldet av moser på Slåttemyra kan karakteriseres som regiontypisk. Det ble ikke påvist sjeldne eller trua arter, og det er ikke veldig sannsynlig at slik arter finnes. Den mangfoldige skjøtselen som er drevet på Slåttemyra danner et godt grunnlag for å drive overvåkning av effekter på mosefloraen. Det gjennomføres allerede ruteanalyser som omfatter karplanter og telling av orkidéer. Det hadde vært interessant å etablere et overvåkningsopplegg for å studere effekten av høvling og slått på moser på Slåttemyra.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetning av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>